

Het Belgische erfrecht: dringend aan herziening toe?

De verdeling van een erfenis draait veel vaker dan vroeger uit op een fikse familieruzie of zelfs een rechtszaak. De vraag stelt zich dan ook in welke mate het Belgische erfrecht, waarvan de meeste bepalingen al ruim 200 jaar oud zijn, dringend aan herziening toe is. In een geanimeerd debat gaven vier experts vrijuit hun mening: Bieke Godts (zaakvoerder Frame), professor Jos Ruysseveldt (advocaat), Jo Stremersch (vennoot Stremersch, Van Broekhoven & Partners) en Philip Verhelst (Delta Lloyd Life).

Namen deel aan de rondetafel

- ◆ Bieke Godts (zaakvoerder Frame)
- ◆ Jos Ruysseveldt (advocaat)
- ◆ Jo Stremersch (vennoot Stremersch, Van Broekhoven & Partners)
- ◆ Philip Verhelst (Delta Lloyd Life)

DL Magazine: *Is het Belgische erfrecht voldoende aangepast aan de moderne samenleving?*

Jos Ruysseveldt: “Het Belgische erfrecht dateert al van 1804. De opzet toen was een natuurlijk recht te creëren dat absolute bescherming aan de kinderen zou bieden. Dat was in die tijd ook nodig. Sindsdien zijn er twee aanpassingen doorgevoerd, op het einde van de 19e en van de 20e eeuw. Maar het is aan een complete herziening toe. Vooral de regels inzake inbreng en inkorting met een verschillende waarde-bepaling van goederen op het ogenblik van schenking en overlijden zetten vele mensen op een dwaalspoor.”

Jo Stremersch: “Het is opgesteld rond het klassieke man-vrouw-kindgezinpatroon. Vandaag kennen we een totaal andere context. Er zijn de bewust ongehuwde moeders, de eenouder-gezinnen, de nieuw samenstellende gezinnen.

In die optiek moet het erfrecht inderdaad worden aangepast. Mijns inziens dient eerst een groot maatschappelijk debat over onze samenleving te worden gevoerd, om te bepalen welke richting we moeten inslaan. Nu heb ik het gevoel dat er dikwijls ‘superretwerk’ gebeurt, naargelang de parlementaire discussies die worden gevoerd.”

DL Magazine: *Is de situatie echt zo prangend?*

Bieke Godts: “Een grote groep mensen beseft niet wat erfrecht concreet inhoudt. Ze snappen bijvoorbeeld niet waarom partners en kinderen die tot het behoud van de ouderlijke woning hebben bijgedragen, daar later nog eens successierechten moeten voor betalen. Er moet een regulering worden gemaakt die een vast en duidelijk stramien biedt, en die bijvoorbeeld de hele nalatenschap aan de langstle-

Jos Ruysseveldt:

“Het vruchtgebruik zou beter gewoonweg worden afgeschaft.”

Het Belgische erfrecht is te sterk op de inbreng van onroerend goed gefocust.

Philip Verhelst: “Uit een onderzoek van Delta Lloyd Life blijkt dat nauwelijks 30 % van de bevolking zich tot een financiële planner of een notaris richt. De overige 70 % schikt zich naar de wetgever.”

Jo Stremersch: “Ik begrijp dat wel. De succesproblematiek is voor meer dan 70 % van de bevolking ook geen wezenlijk probleem. Zelfs niet op fiscaal vlak, tenzij er veel onroerend goed mee gemoeid is.”

Jos Ruysseveldt: “Het is inderdaad zo dat voor een doorsnee gezin met één woning en twee kinderen dat misschien ook een effectenportefeuille heeft opgebouwd, er niet veel meer komt bij kijken dan successierechten.”

DL Magazine: Wat zijn de grootste tekortkomingen?

Jos Ruysseveldt: “Vandaag wordt één grote ‘fictieve massa’ gemaakt van de hele nalatenschap, waarbij rekening wordt gehouden met eerdere schenkingen en testamenten, om alle kinderen gelijk te behandelen. Kinderen die niet betrokken waren in een schenking en daar ook geen problemen mee hebben, zouden de mogelijkheid moeten krijgen om aan hun toekomstige erfenis te verzaken. Dat laat de wetgever vandaag niet toe.”

Jo Stremersch: “De ouders kunnen dus al bij al zelf niet bepalen hoe ze hun nalatenschap verdeeld willen zien, tenzij ze een en ander regelen met een officieel testament. Verder is ons erfrecht te sterk op de inbreng van onroerend

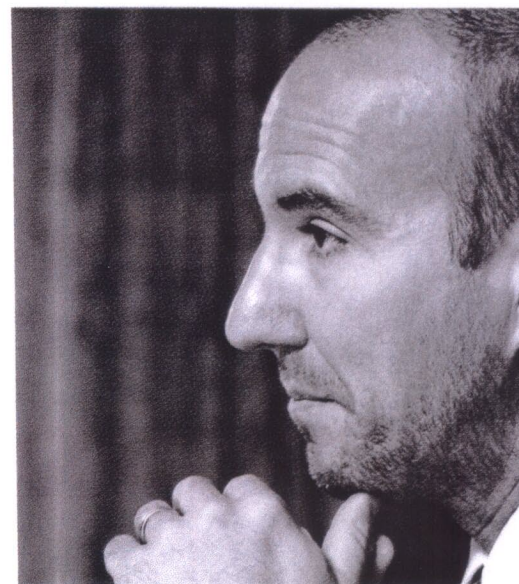
rend goed gefocust. Roerend goed is vandaag minstens even belangrijk. Nog een ander voorbeeld: voor een woning geldt, onder bepaalde voorwaarden dan nog, een horizontale vrijstelling voor de langstlevende partner. Vraag is of we daar niet moeten pleiten voor een algehele vrijstelling voor het kerngezin.”

Bieke Godts: “In Frankrijk bijvoorbeeld, geldt een totale vrijstelling voor de partner en een vrijstelling van 150.000 euro per kind.”

Jos Ruysseveldt: “In Spanje hebben de 17 regio’s autonome fiscale bevoegdheid. Zes à zeven ervan geven vrijstelling van successierechten in de algemene betekenis van het woord. Los van de voormelde fiscale vrijstellingen is in de Angelsaksische wereld de erfrechtelijke bescherming zelfs totaal afwezig. In Nederland, dat zich op dit Angelsaksische model inspireert, is de inkorting teruggebracht tot de helft, onder vorm van een geldsom.”

DL Magazine: Welke oplossing stelt u dan voor?

Jos Ruysseveldt: “De Belgische wetgever kan in elk geval genoeg inspiratie putten uit de werkwijze in de ons omringende landen. Het Nederlandse model vind ik zeer inspirerend: de langstlevende echtgenoot verkrijgt de gehele nalatenschap en de kinderen hebben een bescherming via de zogenoemde legitieme portie, waarin zij een geldvordering verkrijgen tegenover de nalatenschap. Deze legitieme portie bedraagt de helft van wat het kind zou hebben gekregen als er geen testament was.”

Bieke Godts: “Het uitgangspunt daarbij moet zijn dat geen enkele partij die erfgenaam is, kan worden uitgesloten. Een kind mag het gevoel niet hebben dat het buitenspel staat.”

Jo Stremersch: “Steeds meer kinderen leven langer onder hetzelfde dak met een persoon die hun ouder niet is, dan de eigen kinderen van die persoon. Als deze laatste dan overlijdt, vallen ze volgens het huidige erfrecht uit de boot. Is dat eerlijk?”

Philip Verhelst: “Dergelijke situaties komen inderdaad vaak voor in nieuw samengestelde gezinnen. In feite zou die persoon de erfgenaam moeten zijn.”

Bieke Godts:
 “Er moet een regulering worden gemaakt die een vast en duidelijk stramien biedt.”

geregeld tot onaangename verrassingen voor deze of gene erfgenaam, met alle betwistingen en juridische gevechten van dien.”

Philip Verhelst: “Het hoeft nochtans niet zo te lopen. Dergelijke problemen zijn meestal te vermijden door ze op voorhand bespreekbaar te maken. Met degelijke financiële plannings-technieken kan je veel heibel voorkomen.”

Bieke Godts : “Een financieel planner bekijkt de hele problematiek, vanuit zijn vakkennis, zeer ruim. Dat is al bij al misschien nog de beste manier om met kleine nalatenschappen om te gaan. Als de ouders voor planning kiezen en erover praten met hun kinderen, zullen deze makkelijker de keuze van hun ouders aanvaarden.”

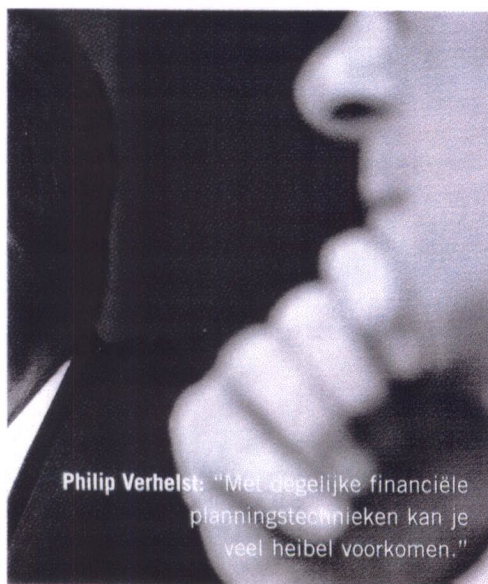
Jos Ruysseveldt: “Een ascendentenverdeling kan hier een oplossing bieden. De ouders geven de aanzet en praten erover met de kinderen, zodat iedereen op dezelfde golflengte zit. Daar zou de wetgever ook een rol kunnen in spelen, omdat er toch nog een benadeling van een of meerdere kinderen zou kunnen zijn.”

DL Magazine: Hoe staat u tegenover schenkingen?

Jos Ruysseveldt: “Een schenking is zeer toegankelijk omwille van de fiscale maatregelen, en ook zeer transparant voor iedere leek die met zijn vermogen bezig is. Maar hij doet er goed aan zich terdege te laten adviseren. Vele mensen gaan ervan uit dat een schenking definitief is en dat bij overlijden geen aftrek meer gebeurt. Dat is zo, op voorwaarde dat er geen kinderen zijn die op dat moment de beslissing van hun ouders contesteren en naar de rechtbank trekken.”

Philip Verhelst: “De keuze van de juiste adviseur is hier ook van groot belang. De klanten verwachten immers oplossingen op maat, aangepast aan hun noden, en verwachten advies met kennis van zaken.”

Jo Stremersch: “Wie niet over een groot vermogen beschikt, kijkt bovendien toch maar beter uit met al te vroege schenkingen. Ze hebben dat geld misschien nog nodig voor hun oude dag. Zelfs afstand doen van een deel van de latere nalatenschap, onder voorbehoud van vruchtgebruik, is voor vele mensen allicht niet zo aangewezen. Er is evenwel nog een probleem. Stel dat het een kind is dat niet

Philip Verhelst: “Met degelijke financiële planningstechnieken kan je veel heibel voorkomen.”

der zeg maar, zelf moeten kunnen beslissen of die kinderen in de nalatenschap mogen delen. De wetgever kan wel regeltjes uitvaardigen, maar hij kent nooit ofte nimmer de specifieke situatie in dat gezin.”

Bieke Godts: “Evengoed is het best mogelijk dat iemand van twee vaders erft: de biologische en de stiefvader. Daarnaast zijn er ook vele grootouders die in een schenking of een erfenis een middel zien om gerespecteerd te worden door hun kleinkinderen. Het probleem is dat de afrekening, de verdeling wordt gemaakt op het moment dat iemand overlijdt. Dat leidt

De belangrijkste struikelblokken

- ♦ De huidige wetgeving houdt geen rekening met andere samenlevingsvormen dan het klassieke man-vrouw-kindgezinpatroon.
- ♦ De regels inzake inbreng en inkorting zetten vele mensen op een dwaalspoor.
- ♦ De focus ligt te sterk op de inbreng van onroerend goed, terwijl roerend goed vandaag minstens even belangrijk is.

► 100 aandelen van Lernout & Hauspie heeft gekregen en het andere kind 100 andere, 'goede' aandelen. Is er dan geen corrigerende maatregel nodig?"

Bieke Godts: "Ook bij vastgoedscheningen stelt zich dat probleem. De stijgingen die we daarin de laatste jaren kennen, zijn ronduit hallucinant. Stel dat die markt op een gegeven ogenblik daalt. Dat compliceert eveneens de hele zaak."

Jos Ruysseveldt: "De meeste mensen staan er niet bij stil dat bepaalde goederen niet worden afgerekend op de waarde van het moment van de schenking, maar op hun waarde op het moment van overlijden van de schenker. Stel dat je aan je ene kind een bouwgrond van 100.000 euro hebt geschonken die alsmaar in waarde stijgt. Aan het andere kind gaf je 100.000 euro in contanten en aan het jongste kind gaf je 100.000 euro om in het buitenland te kunnen studeren. Op het einde van de rit worden ze alle drie verschillend afgerekend. Dat kan niet volgens mij. Om die ongelijkheid in schenking uit te vlakken en zo eventuele latere problemen te vermijden, moet je clausules in de schenkingsakten beginnen inbouwen, en er een testament naast zetten. Dat vind ik erover. Daar moet de wetgever een mouw aan passen."

DL Magazine: *Bij een handgift of een schenking via een Nederlandse notaris moet de schenker 3 jaar in leven blijven om schenkingsrechten te ontlopen.*

Philip Verhelst: "Een buitenlandse notariële schenkingsakte moet niet in België worden geregistreerd. Op die manier kan men de Belgische schenkingsrechten vermijden. Maar dat geldt alleen voor roerende goederen. Wie via een buitenlandse notaris een schenking

doet van een onroerend goed dat in België is gelegen, zal wel Belgische schenkingsrechten moeten betalen. Bij een niet geregistreerde handgift heb je geen enkel bewijs van de schenking. Dat kan uiteindelijk nog voor problemen zorgen als de erfenis moet worden verdeeld."

Jos Ruysseveldt: "De Vlaamse overheid heeft op het vlak van het schenkingsrecht mooi werk geleverd: 3 % voor personen in rechte lijn en 7 % voor andere begunstigen bij schenking van roerende goederen, en gunstigere tarieven dan vroeger voor bouwgronden en voor andere onroerende goederen. Ook op het vlak van successierechten zijn de verschillen tegenover vroeger opmerkelijk: 3 % op een netto-erfdeel tot 50.000 euro, 9 % op de schijf tussen 50.000 euro en 250.000 euro, en 27 % op de schijf boven 250.000 euro. Dat lijkt me echt wel plausibel. Eventueel zou de wetgever bij wijze van extra gunstmaatregel nog kunnen overwegen om de tariefschalen te indexeren."

DL Magazine: *Er ligt ook een wetsvoorstel op tafel om het vruchtgebruik voor de langstlevende partner volgens vaste regels te laten verlopen. Wat vindt u daarvan?*

Jo Stremersch: "Dat zou nog meer vragen oproepen. Mijns inziens valt die problematiek niet in regels te vatten."

Jos Ruysseveldt: "Het vruchtgebruik zou beter gewoonweg worden afgeschaft. In Frankrijk kan de langstlevende echtgenoot kiezen tussen vruchtgebruik dan wel volle eigendom. In Nederland heeft de langstlevende huwelijkspartner het volle eigendomsrecht en kunnen de kinderen, als ze er behoefte aan hebben, een vordering instellen om een zogenoemde comfortsituatie in geld te bekomen. Daarin kan ik me beter vinden. Wie dan nog een

Jo Stremersch:

"De successieproblematiek is voor meer dan 70 % van de bevolking geen wezenlijk probleem."

bijzondere regeling wenst, kan altijd een testament opstellen."

DL Magazine: *Nog een wetsvoorstel: de termijn om een aandeel in de erfenis op te vorderen, van 30 jaar terugbrengen naar 3 jaar.*

Bieke Godts: "Dikwijls zijn er erfgenamen die in het buitenland verblijven en geen weet hebben van het overlijden. Een termijn van 3 jaar lijkt me alleen billijk van zodra men op de hoogte is van het overlijden."

DL Magazine: *Tot slot nog een aandachtspunt dat al kort aan bod kwam: hoe staat u tegenover de vrijwillige erfenissprong en de probleemloze schenking aan kleinkinderen?*

Philip Verhelst: "Ook daarvoor ligt een wetsvoorstel ter tafel. Ik begrijp de bedoeling wel. Erfgenamen worden steeds ouder en hebben in tegenstelling tot hun kinderen vaak die erfenis niet echt meer nodig. Op zich is het dus een goed idee, op voorwaarde dat al die erfgenamen ermee akkoord gaan uiteraard. Zo staat het trouwens in het wetsvoorstel geformuleerd."

Bieke Godts: "Voor mij gaat het niet ver genoeg. Het hoeft niet tot de kleinkinderen beperkt te blijven, maar mag worden opengetrokken naar eender welke erfgenaam."

Jos Ruysseveldt: "In feite stuurt dit voorstel aan op het loslaten van de reservebescherming. Mijn antwoorden op de eerder gestelde vragen maken het voor iedereen allicht wel duidelijk hoe ik daar tegenover sta: het lijkt me een goede zet."

Kies zelf het volgende onderwerp!

Welk thema kan u het meest boeien voor ons volgende debat?

- ◆ Financiële markten: van deregulering naar meer regulering?
- ◆ Zijn nieuwe verkoopkanalen voor verzekeringsproducten een bedreiging voor de makelaar?
- ◆ Moeten pensioenfondsen aan strengere regels worden onderworpen?

Maak je keuze en laat het ons weten! Kijk snel op de achterkant van het adresblad bij dit magazine.

